

YAPIŞTIRICILAR VE ÇÖZÜCÜLERİ

Yar.Doç.Dr.Semih GÜNEŞ (*)

Alışkanlık yapan, vücut için zararlı olabilen maddeler yüzyıllardır çeşitli sebeplerden dolayı insanlar tarafından kullanılmaktadır. Bu maddelerden ilaç olanları gerektiğinde tedavi amacıyla belirli doz ve sürede hastalara verilebilmektedir.

İlaç olmayan ve de alışkanlık yapan maddelerin kullanımları ise toplumun geleceği için büyük bir sorun oluşturmaktadır. Bu yazımızda tedavi amacı dışında kullanılan bazı Organik çözücülerin yarattığı sorunlar ve zararları üzerinde duracağız. Amacımız toplumun ve de ilgililerin bu konuda dikkatlerini çekebilmektir.

Organik çözücüler Kimya Sanayinde son derece fazla kullanılmaktadır. Gerekli önlemler alındıktan sonra kullanılan organik çözücülerin dışında günlük yaşamımızda da bizler tarafından sıklıkla kullanılan organik çözücü içeren maddeler vardır. Örnek olarak bu tip organik çözücü içeren yapıştırıcıları verebiliriz. Yaygın kullanım alanı olan bu tip yapıştırıcılar günümüzde ilkokul öğrencilerinden, profesyonel kullanıcılara kadar yayılım göstermekte özellikle de çocuklarda kokusunun hoş gitmesi nedeniyle geniş ölçüde inhalasyon yolu ile alınmaktadır.

Bu tip yapıştırıcılar içerdikleri organik çözücüler nedeniyle Bir çok Avrupa ülkesinde ve ABD'de ve de giderek yaygınlaşan biçimde ülkemizde merkezi sinir sistemi üzerine yapmış oldukları yapıştırıcı etkileri sebebiyle bazı çocuklar ve gençler tarafından amaç dışı kullanılmaktadır. Bu grup maddeler insan vücudu için son derece toksik olup, kanserojen özelliğe de sahiptirler. Bazı Avrupa ülkelerinde bu tip maddelerin satışı denetim altında tutulmaktadır.

Bizde de pek çok yapıştırıcının çözücüsü toluendir. Toluene bir narkotiktir ve 8 saat 200-300 ppm toluene maruz kalan insanlarda konfüzyon, yorgunluk ve zayıflık belirtileri görülmüştür. 600 ppm'e 8 saat maruz kalanlarda ise bu belirtilerin yanısıra belirgin koordinasyon bozukluğu ve bulantı gözlenmiş ve bu belirtiler ertesi gün de devam etmiştir. Havada 300 ppm toluene maruz kalan insanlarda kandaki toluen düzeyi süratle 7,3 mg/lit düzeyine ulaşır. Toluene yapıştırıcıların bir çözgeni olduğundan bu maddeyi içeren yapıştırıcıları amaç dışı koklamak suretiyle kullanılabilir.

Üç yıldan fazla bir süre yapıştırıcı koklamayı sürdüren bir kişi de akut bir koklama olayından sonra ciddi karaciğer ve böbrek hasarı gözlenmiş ve buna bağlı olarak sarılığa yakalandığı için kandaki serum bilirubin ve alkelen fosfataz düzeyleri yükselmiştir.

Sonuç olarak piyasada satılmakta olan bu tür güncel hayatta kullanılan maddelerin içerdikleri maddelerden dolayı yapabileceği istenmeyen etkiler açık ve anlaşılabilir bir şekilde ambalajlarının üstüne belirtilmelidir.

Bunun yanında sözkonusu maddelerin kullanıldığı endüstri dallarında ise ortamda sürekli kontrollerin yapılması ve bu kesimde çalışan kişilerde periyodik kan analizleri ve tıbbi kontrollerin yapılması gerekmektedir.

(*) Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Kimya Anabilim Dalı